

РЕГИОНАЛЕН ИНСПЕКТОРАТ ПО ОБРАЗОВАНИЕТО – ГР. КЪРДЖАЛИ

**НАЦИОНАЛНО СЪСТЕЗАНИЕ – ТЕСТ
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ЗА VII КЛАС
ОБЩИНСКИ КРЪГ
20.02.2010 г.**

Прочетете текста и отговорете на въпроси 1. – 5. вкл.

Разположен в живописния град Велико Търново, Царевец пленява с великолепната си архитектура. Той е главната българска крепост и най-мощната твърдина по време на Второто българско царство.

Най-старите открити следи от човешко присъствие на Царевец датират от второто хилядолетие преди Христа. Проучено е, че през IV век хълмът бил заселен, а най-ранните строителни работи датират от V и VI век по време на ранновизантийската епоха. Най-интензивното строителство се е разгърнало през годините на Втората българска държава .

Археологическите проучвания, започнати през 1886 г. от чешкия учен Карел Шкорпил и продължаващи в наши дни, ясно показват, че през Среновековието склоновете на хълма са били гъсто застроени с административни и жилищни сгради, занаятчийски работилници и многобройни църкви и манастири, обособени в квартали. При разкопки са открити повече от 400 сгради, над 22 църкви и 4 манастирски комплекса.

Историческият хълм, опасан от яки стени, е бил главна непревземаема крепост на средновековния Търновград, в центъра на която са се издигали царският и патриаршиеският дворец. Дворцовият комплекс е представлявал архитектурен ансамбъл, ограден от вътрешна каменна стена, бойни кули и два входа – от север (главен) и от юг. Включвал е тронна зала, дворцова зала и царски покои.

Рестаурацията на Царевец започнала през 1930 г., когато била възстановена първата от трите порти на главния вход на крепостта, който заемал най-западната част на хълма. По-късно започнали консервационни работи по целия хълм.

1. Коя е темата на текста?

- А) Царевец – минало и настояще
- Б) Царевец – проучвания и рестаурация
- В) дворците на Царевец
- Г) Царевец – непревземаема крепост

2. Кое от посочените твърдения е вярно според текста?

- А) През Средновековието Царевец е византийска крепост.
- Б) Трите порти на крепостта са реставрирани през 1930 година.
- В) Най-ранните строителни работи датират от късновизантийската епоха.
- Г) Карел Шкорпил поставя начало на археологическите проучвания.

3. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според текста?

- А) Следи от човешко присъствие датират от II хилядолетие преди новата ера.
- Б) Рестаурацията на Царевец започва през 1886 година.
- В) Историческият хълм е опасан от яки стени.
- Г) В центъра на крепостта се издигат царският и патриаршеският дворец.

4. В кое глаголно време е глаголната форма в подчертаното изречение в текста?

- А) минало свършено време
- Б) минало неопределено време
- В) минало несвършено време
- Г) минало предварително време

5. С кой от посочените изрази НЕ може да се замени изразът *най-интензивното строителство*?

- А) най-бързото строителство
- Б) най-ускореното строителство
- В) най-ожесточеното строителство
- Г) най-активното строителство

6. В кой ред е допусната правописна грешка?

- А) насред, предвид, оттатък
- Б) упреквам, олицетворявам, установявам
- В) бонбон, компас, кренвирш
- Г) рождени, писмени, постоянни

7. В кой ред НЕ е допусната правописна грешка?

- А) неоценявам
- Б) не оценяван
- В) неоценявайки
- Г) неоценяващ

8. В кое от изреченията НЕ е допусната правописна грешка?

- А) Алеко Константиновият пътепис „До Чикаго и назад” разкрива впечатления на автора от Новия свят.
- Б) Йордан–Йовковите творби са пълни с доброта и носят послания за красота и човечност.
- В) Символична е сцената, когато вазовите хъшове издигат на ръце Знаменосеца.
- Г) Борецът за свобода и правда в „На прощаване” по Ботевски люби и мрази.

9. В коя от подчертаните думи е допусната правописна грешка?

Анегдотът (А) беше актуален (Б) и разсмя (В) всички присъстващи (Г).

10. Колко правописни грешки има в изречението?

Сутришното безоблъчно сияино небе предвещаваше слънчев ден .

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

11. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) Горският пазач се оглеждаше трескаво и се надяваше, че ще се върнат или сърната, или еленът.
- Б) Трептенето на чудните звуци на родопските гайди изпълни душата му с блаженство.
- В) В обявения конкурс българският и френският проект спечели наградата.
- Г) Изразителният и звучен български език са наше скъпо наследство.

12 . В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Ето кой ще отговори на поставените въпроси от родителите и учениците.
- Б) Дълго време се чудехме кого да поканим за коментар в нашето студио.
- В) Дълго обмисляхме с кой от поставените проблеми да започнем дискусията.
- Г) В нашия нов магазин има за всеки по нещо.

13. – 15. Попълнете празното място с правилната форма на думата.

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

13. Колко ..... са поставили двамата .....
(прозорец) (работник)

14. Чашата, чинията и ..... са в кухненския шкаф.
(нож)

15. Госпожо Владимирова, разбрах, че сте били .....
(награден)

16. В кой от следните примери си НЕ е местоимение?

- А) Той мисли само за себе си.
- Б) Обичам много приятелите си.
- В) Замислих се къде си сега .
- Г) Довърших домашната си работа.

17. Каква част на речта е подчертаната дума в изречението?

Пролетта е сезонът, когато тревата буйно израства и преобразява пейзажа.

- А) наречие
- Б) прилагателно име
- В) съюз
- Г) местоимение

18. В какво глаголно време е подчертаната глаголна форма в изречението?

Тези думи го бяха развълнували.

- А) минало свършено време
- Б) минало неопределено време
- В) минало несвършено време
- Г) минало предварително време

19.Коя от подчертаните глаголни форми в изречението е правилна?

Ако не започнем (А) да решаваме (Б) задачи за класната работа, няма да можем (В) да се справим (Г).

20. – 21. При коя от двойките думи отношението е както в посочената двойка?

20. пиано – пианист

- А) буква – дума
- Б) пепел – огън
- В) стъкло – огледало
- Г) чук – ковач

21. прахосничество – пестеливост

- А) прорицател – предсказател
- Б) порицание – одобрение
- В) поражение – неуспех
- Г) продажност – подкупност

22. Какви са подчертаните думи в изречението от лексикална гледна точка?

Когато бяхме на нашата вила, баща ми събираше с вила окосената трева.

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

23. В кой ред всички думи са синоними?

- А) разсеян, огорчен, обиден
- Б) пречка, препятствие, спънка
- В) частен, личен, честен
- Г) силен, здрав, бодър

24. В кой ред фразеологичните словосъчетания са синоними?

- А) пет пари не дава – пет пари в кесия
- Б) наливам масло в огъня – наливам от пусто в празно
- В) от нищо нещо прави – от камък вода ще изкара
- Г) той коли, той беси – тиха вода

25. В каква последователност изреченията образуват смислово и логически свързан текст?

1) Но не – по нищо не приличаше на сън, аз помнех всичко, виждах ясно замърсения асфалт, покапаните листа, водата, която се стичаше по изровения бряг.

2) И първата ми мисъл беше, разбира се, че сънувам.

3) Видях птиците, накацали по телеграфната жица, съвсем ясно чух далечното свиркане на влак, който минаваше по дефилето.

4) Един миг стоях вцепенен.

- А) 1, 2, 3, 4
- Б) 4, 2, 1, 3
- В) 3, 1, 4, 2
- Г) 2, 1, 4, 3

26. Какво е по състав изречението?

Тогавя Македонски, когато това безумно съпротивление докара до беснотия, стана прав и хвана дъската за единия край.

- А) сложно смесено
- Б) сложно съставно
- В) просто разширено
- Г) сложно съчинено

27. Кое изречение съдържа непряко допълнение, изразено чрез лично местоимение?

- А) Книгите ти, купени от базара, са скучни.
- Б) Нейните вещи се намериха от стюардесата в самолета.
- В) Продавачът му предложи пресни плодове.
- Г) Всички са радостни от неочакваното затопляне през декември.

28. Какъв е видът на подчиненото изречение в състава на сложното съставно изречение?

Кой беше човекът с раницата, не разбрах.

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

29. Кое от изреченията НЕ съдържа еднородни части?

- А) Той беше и стреснат, и трогнат, и очарован от срещата със своите роднини.
- Б) Птичката летеше волно и пееше и за небето, и за земята, и за хората.
- В) Един миг може и да озари, и да унищожи човешкия живот.
- Г) Гледахме как слънцето осветява и върховете, и долината, и поляната.

30. В кое от изреченията има сказуемно определение?

- А) Туристите посетиха църковния храм.
- Б) Църковният храм се намира в центъра на града.
- В) В църковния храм имаше много старинни икони.
- Г) Църковния храм напуснах впечатлен.

31. В кой ред са записани позициите, в които трябва да се поставят запетаи в изречението?

Не се удари(1) но се уплаши(2) когато си помисли(3) какво можеше да стане(4) ако краката му бяха останали на стремената на коня.

- А) 1, 3, 4
- Б) 1, 2, 3
- В) 1, 2, 4
- Г) 1, 2, 3, 4

32. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) От малките вили се разнасяха ту задружни песни, бързи и жизнерадостни, като хоро, ту самотни гласове.
- Б) Не можеше, да се противоречи, да се спори, да се пита и разпитва.
- В) Изтръпна, когато наблизко чу шум, но скоро видя кучето си, което се примъкна към него.
- Г) Публиката реагира бурно с аплодисменти, чак когато на сцената се появи известният артист.

33. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Когато се съвзе и се запъти към него, той вече беше тръгнал, и се отдалечаваше.
- Б) Той разбра, че няма воля и власт над себе си, и правеше всичко, което му заповядваха.
- В) Той стоеше неподвижно и с часове гледаше цветята, плъзнали по ливадите или извили се като венец по пътя.
- Г) Макар че беше още рано, улиците бяха вече пусти и навсякъде беше необичайно тихо.

34. Колко запетаи са пропуснати в изречението?

В тази зимна нощ която рано беше паднала в далечината където свършваше пътят се мяркаха непознати хора.

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

35. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) С добро отношение и с усмивка успяваме да спечелим, както уважението, така и доверието на другите.
- Б) Нито чувах гласове нито виждах хора, но усещах в душата си светлина, озарила ме от неочакваната вест.
- В) Разказите на Вазов са доказателство за художественото майсторство на твореца и израз на неговия демократизъм, и хуманизъм.
- Г) На този ден осъзнаваме колко сме силни със своята древна и богата култура.

36. Изберете най-подходящите думи, с които могат да бъдат запълнени празните места в текста, и ги запишете срещу съответната буква:

Растенията и животните не са.....(А) да се справят с променящите се температури. Едно.....(Б) показва, че изменението на климата ще доведе до.....(В) на една трета от земните видове до 2050 година. Животните, които.....(Г) по-студените местности, са най- уязвими.

- А) надарени, талантиливи, способни
- Б) допитване, проучване, разузнаване
- В) появата, промяната, изчезването
- Г) обитават, пребивават, населяват

37. Кой от посочените факти НЕ е верен за поета Христо Ботев?

- А) Христо Ботев е роден на 6 януари 1858 г.
- Б) Христо Ботев е роден в Калофер.
- В) През 1863 г. Христо Ботев заминава за Русия и учи в гимназията в Одеса.
- Г) През 1867 г. Христо Ботев се завръща в Калофер, за да замести баща си в училището.

38. Кой от посочените мотиви НЕ присъства в стихотворението „На прощаване” от Христо Ботев?

- А) мотивът за величието на родната природа
- Б) мотивът за смъртта
- В) мотивът за признането и прославата
- Г) мотивът за безсмъртието

39. Какво е подчертаното изразно средство?

*А ти га' чуеш, майно льо,
Че курушум пропей над село
И момци вече наскочат...*

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

40. Посочете липсващата дума в следващия стих:

Кажи им, майко, да...

- А) да станат
- Б) да бъдат
- В) да помнят
- Г) да идат

41. Кой от посочените изрази НЕ се отнася до образа на юнака от стихотворението „На прощаване“?

- А) ...*моята песен юнашка...*
- Б) ...*жив и здрав с байряк във ръка...*
- В) ...*как тупа сърце, играе...*
- Г) ...*черни си очи вдигаше...*

42. В каква последователност откъсите от стихотворението „Българският език“ образуват свързан текст?

1.

*и с удара на твойта красота
аз хулниците твои ще накажа*

2.

*и в светли звукове ще те предам
на бъдещото бодро поколение;*

3.

*ох, аз ще те обриша от калта
и в твоя чистий бляск ще те покажа,*

4.

*Ох, аз ще взема черния ти срам
и той ще стане мойто вдъхновение.*

- А) 4, 1, 3, 2
- Б) 4, 2, 3, 1
- В) 3, 4, 1, 2
- Г) 3, 4, 2, 1

43. Кой от следните стихове НЕ е от стихотворението „Българският език“ на Иван Вазов?

- А) ...*език на тая, дете ни роди...*
- Б) ...*в миналото наше фърлят своя мрак;*
- В) *Език прекрасен, кой те не руга...*
- Г) ...*аз хулниците твои ще накажа.*

44. Посочете НЕВЯРНОТО твърдение.

В стихотворението „Българският език“ лирическият говорител се противопоставя на нападките към родното слово...

- А) като акцентира върху връзката на езика с трагическата участ на българския народ.
- Б) като разкрива магическата сила на поетическото слово
- В) като води директен ожесточен спор с хулителите
- Г) като мъдро се примирява с хулите

45. Как е изградена композицията на стихотворението „Българският език“?

- А) под формата на разказ
- Б) чрез изповед на лирическия герой
- В) чрез размисъл за красотата на българския език
- Г) във формата на обръщение към езика

46. В кой от следните стихове е употребена метонимия?

- А) *Върхът отговори с други вик: ура!*
- Б) *...всякой гледа само да бъде напред
и гърди геройски на смърт да изложи...*
- В) *...патроните липсват, но волите траят...*
- Г) *...всяко нещо – удар, всяка душа – плам.*

47. Коя от посочените теми НЕ се открива в одата „Опълченците на Шипка“?

- А) Величието на човешкия дух
- Б) Човешкото съпричастие към съдбата на поробения и унижен народ
- В) Ролята на Балкана в националноосвободителните битки
- Г) Българската история през погледа на „другите“

48. Кой е основният герой в одата „Опълченците на Шипка“?

- А) генерал Столетов
- Б) лирическият говорител
- В) колективният образ на опълченците
- Г) генерал Радецки

49. Коя фигура на езика е използвана в стиховете?

*При тез думи силни дружините горди
очакват геройски душманските орди...*

- А) сравнение
- Б) анафора
- В) повторение
- Г) инверсия

50. Кое от посочените твърдения е вярно?

В заключителната част на одата „Опълченците на Шипка“ се разкрива...

- А) решимостта и твърдостта на опълченците в боя
- Б) опозицията позор – слава
- В) неочакваното пристигане на генерал Радецки
- Г) идеята за безсмъртието на подвига

51. Какво художествено средство НЕ е използвано в следния откъс?

*Героите наши като скали твърди,
желязото срещат с железни си гърди
и фърлят се с песни в свирепата сеч,
като виждат харно, че умират веч.
Но вълни по-нови от орди диваишки
Гълтат, потопяват орляка юнаишки...*

- А) сравнение
- Б) инверсия
- В) метонимия
- Г) анафора

52. В образа на кого авторът на повестта „Немили – недраги” пресъздава себе си?

- А) Владиков
- Б) Хаджият
- В) Бръчков
- Г) Мравката

53. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно?

- А) В първа глава на повестта „Немили–недраги” знаците на героичното са открити в сюжетите на висящите по стените картини.
- Б) В лирическото отстъпление от втора глава на повестта ”Немили–недраги” Вазов описва красотата на българската природа.
- В) Смъртта на Знаменосеца е страдалческа и героична.
- Г) Композиционен и смислов център на трета глава от повестта „Немили–недраги” е речта на стария знаменосец.

54. Кой от героите НЕ е от повестта „Немили–недраги”?

- А) Петко Мравката
- Б) Перо
- В) Димитрото
- Г) Хаджият

55. Кой герой от повестта „Немили–недраги” изрича думите: *Народ без жертви не е народ.*

(Отговора запишете с думи в листа за отговори.)

56. Какво означава твърдението от XVII глава на повестта „Немили-недраги” - „умряха спартански”, отнасящо се за българите и черногорците?

- А) умряха мъченически
- Б) умряха безславно
- В) умряха напразно
- Г) умряха геройски

57. Кой сюжетен момент от разказа „Една българка” на Иван Вазов изпълнява функцията на завръзка?

- А) срещата на баба Илийца със заптиетата
- Б) първата среща на селянката с бунтовника
- В) срещата на баба Илийца с калугера
- Г) борбата с кола

58. В коя от посочените части на разказа „Една българка” е използван композиционният похват ретроспекция?

- А) във втора част
- Б) в първа част
- В) в четвърта част
- Г) в шеста част

59. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно?

- А) Важна роля за поддържане на напрежението в четвърта част на разказа „Една българка” има засилената употреба на глаголи.
- Б) В разказа „Една българка” образът на бунтовника се очертава предимно чрез погледа на Илийца.
- В) Четвърта част на разказа „Една българка” има функцията на развързка.
- Г) Сюжетът на автора се гради върху реални исторически събития, разиграли се около Челопек и в Искърското дефиле.

60. Кого нарича *ония* калугерът Евтимий?

- А) поробителите
- Б) бунтовниците
- В) монасите
- Г) селяните